

6. Kom godt fra start

Der er en række grundlæggende aspekter, der bør overvejes, inden man vælger, hvordan et naturplejeprojekt påbegyndes i et givent område. De vigtigste beskrives nedenfor.

6.1 NATUR OG LANDSKAB

Et helt grundlæggende aspekt er at se på den natur og det landskab, man har med at gøre indenfor Natura 2000-afgrænsningen. Hvad er det landskabeligt og naturmæssigt for et område? Ved blot at studere kortmateriale eller luftfotos er det faktisk muligt at skabe sig et godt indtryk af et område, man måske ikke kender indgående forud for projektet. Er området naturmæssigt karakteriseret som meget mosaikagtigt med mange forskellige naturtyper blandet mellem hinanden? Eller er der tale om store sammenhængende lokaliteter, som vil kræve den samme type af pleje over hele fladen? Sådanne overvejelser vil være afgørende for, om der skal satses eksempelvis på store græsningsområder med flere lodsejere involveret, eller der skal fokuseres på mindre enheder - måske helt ned på niveau af individuelle aftaler. Som eksempel kan nævnes de to områder - Øvre Grejs Ådal og Egtved Ådal, der beskrives i kapitel 15. Disse to områder er markant forskellige såvel landskabeligt som naturmæssigt.

Udsigt over Rands Fjord i Vejle Kommune, foto: Mads Fjeldsø Christensen, Vejle Kommune.

6.2 OMRÅDETS EJERSTRUKTUR

Et andet vigtigt aspekt er ejerstrukturen indenfor Natura 2000-området. Inden man går i gang, er det hensigtsmæssigt at få dannet sig et overblik over, hvordan matrikelstrukturen ser ud. Det gør man bedst

ved at se på matrikelkort i sammenhæng og på, hvem der ejer de respektive matrikler. Hvor store matrikler har man med at gøre, og hvor mange ejere er der i området? Er området præget af mange små matrikler, hvor hver lodsejer kun ejer eksempelvis 1-2 ha? Eller er der tale om flere lodsejere med større matrikler? Der kan i nogle områder også være tale om kun få ejere på meget store arealer.

På tværs af de to områder i Grejs og Egtved ådale har der netop været store forskelle på matrikelstørrelser og ejerforhold. I Egtved har det således været muligt at lave græsninger på over 10 ha med én lodsejer, mens det i Ollerup Kær i Grejs Ådal, hvor matrikelstørrelserne ligger på 0,5- 2 ha pr. lodsejer, har været nødvendigt at etablere et projekt på 6 ha med 5 lodsejere involveret.

6.3 OMRÅDETS HISTORIK

Erfaringer viser også, at det er meget vigtigt at få afdækket så meget af områdets forhistorie som muligt. Er man ikke bekendt med tidligere projekter eller større konflikter, som lodsejer refererer til, kommer man hurtigt, i lodsejerens øjne, til at fremstå utroværdig og usikker. Det vil derfor altid være en god idé at bruge en smule tid på at afdække historikken i området. Kender du - eller nogle af dine kollegaer - til forhistorien i området? Har der været sager mellem kommune og lodsejere om andre ting? Det kan typisk være vandløbssager, fredninger, husdyrudvidelser, vejanlæg eller andre fysiske anlæg. Spørg dine kollegaer og gerne dem, der er gamle i gårde. Kig i jeres sagsstyringsystem. Tal også gerne med lodsejere i området, som du evt. kender i forvejen og har et godt forhold til!

6.4 LODSEJERE I OMRÅDET

Erfaringerne viser ligeledes, at det ofte kan betale sig at overveje, hvilken indgang man kan bruge i forhold til lodsejerne i et område? Kender man - evt. fra anden sammenhæng - lodsejere i området, som det vil være oplagt at starte hos? Har der været lodsejere, som kommunen har haft konflikter med, og hvordan er de blevet løst? Eller er der modsat lodsejere, som man tidligere har haft positive samarbejder med? Har vi kendskab til nabokonflikter eller det modsatte? Er der lodsejere, som allerede samarbejder?

Det at kende lodsejere fra andre projekter eller sammenhænge kan være den indgangsvinkel, der kan bruges, når man skal finde et godt sted at starte. Måske kan den lodsejer, man tidligere har haft et godt samarbejde med, være god at diskutere med omkring, hvordan opstarten sker på den bedst mulige måde. Og måske kan man - ad den vej - allerede fra starten undgå at bruge unødigt energi og for mange ressourcer på at få bestemte lodsejere til at samarbejde, der slet ikke vil samarbejde. Her er det måske bedre helt fra start at dele projektet op.

6.5 ADGANGSFORHOLD OG AREALET'S BRUGERE

Mange arealer, med en Natura 2000-udpegning, ligger ofte langt fra byzonen, og der findes derfor sjældent åbenlyse brugergrupper af arealet. Ikke desto mindre bør man alligevel overveje nøje, om der kan være brugere, som kommer i klemme med projektet. Det kan være lystfiskere, jægere eller lignende, som måske har været vant til at færdes hen over området. Har der været en offentlig sti på arealet, bør man selvfølgelig sikre sig, at den fortsat kan benyttes. Måske er der også en uofficiel sti, som er vigtig for lokale brugere. I den forbindelse er det vigtigt at lave løsninger, som brugerne er trykke ved. Husk, at mange ikke føler sig trykke ved at gå flere hundrede meter i en hegning med kvæg, specielt ikke, hvis der går tyre i indhegningen. Her kunne en sluse evt. være en god løsning.

Natura 2000-håndbogen - Lodsejerdialog & samarbejde

Hvis der er stor rekreativ benyttelse knyttet til arealet, er det vigtigt – i samarbejde med lodsejere og brugere - at finde en langtidsholdbar løsning. Det bør desuden overvejes, om der på offentlige arealer kan være særlige udfordringer. Brugere har måske været forvænt med fladefærdsel på arealet, som nu pludseligt skal hegnes ind. Her er det vigtigt at inddrage brugergrupper i området, så man sammen finder den bedste løsning også for brugerne. Desuden kan man - via eksempelvis grundejerforeninger eller andre brugerrelaterede foreninger - formidle formålet med naturplejen til mange brugere og dermed undgå misforståelser i forhold til eventuelle gener affødt af indhegningen.

Der er mange eksempler på, at brugerne i et område er vigtige. Mange steder i Danmark viser erfaringerne, at der let opstår konflikter omkring sommerhusejere og adgangen til eksempelvis strand over et offentligt strandengsareal. Selvom plejen naturligvis skal implementeres, så opnås de bedste langsigtede resultater gennem god dialog med brugergrupperne. Fra Grejsområdet er der eksemplet med stier og golfbane tæt knyttet til græsningsprojektet i Grejs Ådal.

Vandretur langs Rørbæk Sø - Vejle Kommune, foto: Mads Fjeldsø Christensen, Vejle Kommune.

6.6 SIKRING AF KONTINUITET I NATURPLEJEN

Et område lever sit eget liv. Man kan lidt forenklet sige: jo større kendskab til området og de mennesker der ejer og driver arealerne i området, desto bedre er man klædt på med hensyn til at finde de mest optimale samarbejder og løsninger. Derfor er det vigtigt, at man, som kommune og rådgiver, anerkender vigtigheden af kontinuitet ikke bare omkring plejen af et areal, men også i forhold til de medarbejdere, der forestår dialog og forhandling med lodsejere. Det at have arbejdet i et område i mange år og lært

områdets aktører, ejere og interessenter at kende er guld værd. Kontinuitet i flowet af projekter er med til at sikre, at områderne også fremover bliver drevet, så Natura 2000-handleplanerne opfyldes.

Din analyse af forholdene beskrevet ovenfor vil være afgørende for, om du vælger at indkalde til stormøde med en hel gruppe af lodsejere, eller om du vælger at starte et andet sted og eksempelvis indlede med vigtige enkelt-lodsejere eller mindre grupper af lodsejere. Det er ikke altid mest omkostningseffektivt at lave et stort projekt, men det er vigtigt at have helheden og mulighederne for at skabe helheder - nu eller senere - for øje.

Gør dit forarbejde og vælg herudfra den model, du finder bedst egnet i det specifikke Natura 2000-område.